

Využití Facebooku pro výuku

Ing. Martin Adámek

doktorand KIT FIM UHK; www.adamek.cz/fim ; martin.adamek@uhk.cz ; leden 2011

Abstrakt

Článek se zabývá využitelností diskuzního fóra (okrajově, na úvod) a zejména pak facebookové stránky (fanpage) pro účely výuky. Jsou zde shrnuty zkušenosti s využíváním FB stránky při výuce dvou předmětů po dobu jednoho semestru. Poznatky pocházejí z analýzy obsahu stránky a ze zpětné vazby – anonymní ankety mezi studenty.

Obsah

Abstrakt	1
Obsah	1
Úvod – neoficiální školní diskuzní fóra	1
1 Využívání diskuzního fóra pro výuku a založení FB stránky	2
2 Analýza obsahu FB výukové stránky (1 semestr)	4
3 Anketa mezi studenty po skončení semestru	7
Závěr	12
Použité zdroje	13

Úvod – neoficiální školní diskuzní fóra

Mezi studenty FIM UHK mají již několik let tradici neoficiální studijní diskuzní fóra. Ta jsou otevřena i studentům dalších fakult, ale ti je téměř nevyužívali a nevyužívají. V důsledku postupné obměny studentů (správců fór) jsem coby uživatel postupně zažil fóra tři. Všechna byla vybudována na enginu phpBB, což mj. usnadňuje i použitelnost pro běžné uživatele.

První fórum („Uzenáč“, uhk.uzenac.net, už nefunkční) bylo obecné diskuzní fórum určené pro řešení všeho, co souviselo se studiem. Druhé fórum („Břetík“, fim.bretik.com, už nefunkční) bylo navrženo především jako archiv neoficiálních studijních materiálů rozdělený podle jednotlivých předmětů a pod hrozbou deaktivace účtu nutící uživatele k pravidelnému přidávání příspěvků. Třetí, dnes aktuální, fórum je „Krajta“ [1]. To slouží k diskuzi, jako fórum první, ale oproti němu má hlavní (studijní) diskuzní témata rozdělena podle jednotlivých předmětů (FIM a FF), resp. zaměření (PdF), podobně, jako tomu bylo u Břetíka. Narozdíl od Břetíka ale nejde pouze o archiv (i když možnost umístění přílohy zde je, a občas je i využívána), ale především o diskuzní prostor pro sdílení zkušeností a novinek souvisejících se studiem jednotlivých předmětů jakož i pro kladení relevantních dotazů. Kromě specializovaných témat jsou k dispozici i témata obecnější (od UHK Využití Facebooku pro výuku

obecně, přes bydlení a brigády až po výroky vyučujících a vtipy). Na sebe navazující předměty jsou sloučeny vždy do jedné sekce (např. sekce „TNPW“ pro předměty TNPW1 i TNPW2).

1 Využívání diskuzního fóra pro výuku a založení FB stránky

1.1 Oficiální využití neoficiálního diskuzního fóra

Všechna tři zmíněná fóra jsem zažil coby student magisterského studia, Krajtů třetím akademickým rokem zažívám coby vyučující. Přestože někteří vyučující Krajtů sledují, a někteří na ni i aktivně přispívají, jsem patrně jediný vyučující, který na Krajtě vystupuje otevřeně pod svým jménem. Navíc jsem Krajtů používal coby oficiální komunikační kanál pro předávání informací studentům – organizačních (opravení všech testů či projektů, změny ve výuce, upřesnění či vysvětlení požadavků, odpovědi na dotazy) i obsahových (odpovědi na dotazy – dovysvětlení látky; aktuality, zajímavé akce nebo weby více či méně související s učivem).

V září 2010 jsem kromě cvičení začal i přednášet, na přednášce 21.9. jsem diskuzi na Krajtě uvedl jako jeden z komunikačních kanálů a toto veřejné oznámení využívání Krajtů zafungovalo jako polibek smrti – téma TNPW, vztahující se k dotyčnému předmětu, nečekaně ztichlo. Přestože Krajtů celkově i nadále fungovala a funguje.

1.2 Založení výukové FB stránky

O dva týdny později jsem dle předchozího plánu založil Facebookovou stránku (fanpage) „Martin Adámek – výuka“ [2]. Její název je záměrně takto obecný, aby mi mohla sloužit pro předávání informací (a zejména pro upozorňování na zajímavosti) studentům více předmětů, příp. i více škol. A zejména této FB stránce, navazující na tradici mého používání neoficiálního studijního fóra coby doplňkového oficiálního komunikačního kanálu pro výuku, je věnován tento příspěvek.

Stránku jsem založil s tím, že zkušebně převezme funkci Krajtů pro moji doplňkovou komunikaci se studenty (výše uvedené typy zpráv), navíc jsem oproti diskuznímu fóru předpokládal větší aktivitu studentů při vkládání odkazů, mj. díky interaktivnější práci Facebooku s odkazy. Další výhody Facebooku jsou jeho časté využívání, zobrazování příspěvků ze stránky na výchozí „home“ stránce uživatele a lepší přístupnost z mobilních zařízení. Navíc, drtivá většina mých studentů je v prvním ročníku, tzn. pravděpodobnost, že mají účet na Facebooku, je vyšší, než že mají účet na Krajtě.

FB stránku jsem pro lepší viditelnost novinek a pro přístupnost neuživatelům Facebooku doplnil výstupem (social plugin „Find us on FB“) ve školní sekci svého webu [3] (web studenti navštěvují

coby oficiální zdroj pro získání veškerých trvanlivějších, závaznějších a zásadnějších informací – studijní materiály, harmonogram, požadavky na absolvování, bodová hodnocení úkolů, testů a projektů, udělené zápočty a známky).

1.3 Vzkříšení mrtvé sekce na diskuzním fóru

Za celý zimní semestr 2010/2011 se v sekci TNPW neobjevil žádný příspěvek týkající se TNPW1, až do 2.1.2011, kdy se jeden student zeptal, co může dělat, když má málo bodů z projektu. Za 4 hodiny mu odpověděl jiný student, a to citacemi dvou svých statusů na výukové FB stránce, ve kterých jsem uváděl svá doporučení pro podobné (resp. bodovou ztrátou závažnější) případy. Tato odpověď získala hodnocení „+1“ a dále se ve vláknu nic nedělo, tedy patrně tazatele uspokojila.

Svoji významnou úlohu, kterou nedokáže nahradit moje výuková FB stránka, ale dokázalo neoficiální fórum o dva dny později: Když jsem 4.1.2011 cca. ve 14:45 při písemné zkoušce z TNPW1 poprvé nasadil zcela nová zadání testů, tak sekce TNPW na Krajetě náhle oživila příspěvkem z 4.1.17:41 [1], přinášejícím fotomobilovou kopii jedné verze zadání testu. Po následné úvaze nad řešením situace jsem se rozhodl pro ignoraci, protože pokud se studenti naučí na všechny verze písemné zkoušky, tak budou umět vše, co považuji za nutné, aby z paměti uměli, a tudíž není důvod je připravit o dobrodružný rozvědčí pocit (a především ani nelze šíření kopie testu jakkoliv zabránit).

Cca. týden po nahrání kopie zadání testu, 12.1., bylo u patřičného souboru uvedeno 54 stažení [1]. Následující den, 13.1., to už bylo 74 stažení [1] (po odečtení mne a kolegy zbývá 72 stažení provedených studenty). Pak se nárůst počtu výrazně zpomalil, 15.1. byl celkový počet stažení souboru **76** [1], tzn. nelze předpokládat další nárůst (přinejmenším toto zkouškové období, vzhledem k tomu, že většina současných studentů TNPW1 už absolvovala první pokus o zkoušku).

Posčítáním počtů studentů v seznamech z fakulního informačního systému [4] lze získat počet studentů, kteří mají předmět TNPW1 zapsaný ke studiu v ak. roce 2010/11 v českém jazyce (za všechny obory i ročníky a obě formy studia): **344**. Tento údaj považuji za nejsměrodatnější pro určení počtu studentů, pro které je daný materiál zajímavý, protože testy jsou společné pro studenty tohoto předmětu nezávisle na oboru, formě studia či ročníku. Cizinci studující v angličtině nejsou schopni fórum využívat, a navíc testy ani nepiší. A zadání testu by mohlo zajímat i studenty, kteří ho budou psát za 5 měsíců.

Z počtu zainteresovaných studentů lze odečíst ty letošní studenty TNPW1, kteří nejpozději 4.1. předmět absolvovali – 12 studentů kolegových, 25 svých. Z počtu stažení lze odečíst dva vyučující. Tzn. **pirátskou kopii zadání testu si stáhlo $(76-2)/(344-12-25) =$ cca. 24% studentů tohoto předmětu v tomto ak.roce.** Při omezení na zimní semestr (při jinak stejných podmínkách) je to

$(76-2)/(153-12-25) = \text{cca. } 64\%$ **zainteresovaných studentů**. Kolik stáhnuvších studentů studuje TNPW1 který semestr, mi není známo.

2 Analýza obsahu FB výukové stránky (1 semestr)

Analýza obsahu diskuzního fóra za dva roky, po které jsem ho používal při výuce, se bohužel do tohoto článku nevejde, proto provádím rovnou analýzu FB stránky, na kterou je článek zaměřen.

O založení výukové FB stránky [2] jsem studenty informoval **5.10.2010**, přičemž jsem oznámil i to, že stránka je určena mj. pro přidávání odkazů na zajímavé články a to i ze strany studentů a že aktivita studentů je vítána. Nicméně, stránka ležela ladem až do 11.10., kdy jsem vložil první dva příspěvky (odkazy – jeden na elektrotechnický vtíp, jeden na článek o strojovém řízení automobilů). Necelou hodinu po vložení těchto příspěvků se objevil první příspěvek od studenta (odkaz na článek o možné nové koncepci mobilních zařízení) a příspěvky přibývaly i v další dny. Reálnému rozběhnutí stránky tedy může pomoci vložení startovních příspěvků ze strany zakladatele stránky.

I po oživení stránky byli její fanoušci poněkud pasivní – u příspěvků se neobjevovaly komentáře. Proto jsem 15.10. vložil odkaz (na článek o úvahách o odpojování zavírovaných počítačů od internetu) s probouzecím komentářem „co na to říkáte?“. Komentář se u tohoto příspěvku objevil za 2,5 dne, ale až jako celkově druhý – můj následující příspěvek (informace o dopadech děkanského volna) získal komentář (studentův dotaz na podrobnosti) dříve. Po objevení se těchto úvodních příspěvků a komentářů už stránka ožila přijatelnou mírou života (konkrétní typy aktivit jsou shrnuty v následující tabulce). Další nárůst aktivity studentů (častější vkládání odkazů na zajímavé články) nastal okolo 20. listopadu.

Ke dni 12.10.2010 měla stránka 71 fanoušků; 7.12.2010 94; **15.1.2011 96 fanoušků** [2].

2.1 Typy a autoři příspěvků na zdi – tabulka

V každé buňce dvou pravých sloupců tabulky je pro danou kategorii uveden **celkový počet příspěvků** / liků příspěvků / **komentářů** / liků komentářů .

Pozn: U 3. hodnoty není důležité, kdo je autorem komentáře ani co je obsahem komentáře – podstatná je náležitost k patřičnému příspěvku; Stejně tak u 4.hodnoty nezáleží, na čím komentáři je „like“; U 2. ani 4. hodnoty nezáleží na tom, kdo je autor „liku“.

Do patřičné buňky tabulky (typ obsahu a autor) byl při sčítání zařazen vždy příspěvek, a s ním byl přičten všechny obsah, který se k němu váže.

Příspěvky (statusy a odkazy) na zdi výukové stránky [2] za období 5.10.2010 – 15.1.2011	Mé příspěvky N/L/Kom./KL	Příspěvky studentů N/L/Kom./KL
Organizační informace (co, kde, jak, požadavky) + poptávka	31/24/69/12	10/ 0/20/ 2

po nich (dotazy) <i>Textové informace přímo na FB</i>		
Studijní látka a učivo (dovysvětlení a upřesnění; dotazy) <i>Textové informace přímo na FB</i>	1 / 2 / 1 / 0	1 / 0 / 1 / 0
Zajímavosti související s tématy mých předmětů <i>Odkazy na weby (články) mimo FB</i>	10 / 6 / 9 / 1	9 / 3 / 15 / 2
Zajímavosti ne-“““, ale související s jinými předměty na FIM <i>Odkazy na weby (články) mimo FB</i>	4 / 0 / 1 / 0	-
Jiné zajímavosti (většinou alespoň nepřímo související např. s ICT, příp. se studiem apod.) <i>Odkazy na weby (články) mimo FB</i>	6 / 4 / 9 / 3	1 / 0 / 1 / 0
Vtipy tématicky související s mými předměty <i>Odkazy na obrázky na webech mimo FB</i>	6 / 12 / 0 / 0	3 ^{*)} / 4 / 3 / 0
Vtipy tématicky ne-“““, ale související s jinými předměty na FIM <i>Odkazy na obrázky na webech mimo FB</i>	4 / 5 / 0 / 0	-

^{*)} jeden tématický vtip vložený studentem měl textovou formu a navíc byl současně zajímavostí/aktualitou.

Nízký počet „likování“ není nutno vnímat jako problém, naopak příliš vysoký počet „líbí se mi“ by se mohl jevit jako cílená snaha studentů o získání lepšího hodnocení studijních výsledků, proto jsem ani já nerozdával „linky“ příliš často, aby se úzus na stránce držel spíše na úrovni, kde „linky“ nejsou zdevalvovány. Navíc, někdy může být vložen článek (nebo status), který je sice zajímavý nebo i důležitý, ale jeho obsah čtenáře nepotěší – a ten pak „olikován“ není.

O skutečném smyslu vkládání obsahu ze strany mé či ze strany studentů (názor (ostatních) studentů na zajímavost obsahu stránky) svědčí spíše výskyt komentářů; a následně pak i to, že v anketě (vizte níže) je podíl studentů, kteří budou alespoň občas sledovat stránku i po absolvování mých předmětů s pravděpodobností $\geq 50\%$ roven 38%. A v důvodech „proč ano“ (budou sledovat) se objevovala slova „zajímavosti“, příp. i „vtipy“. Navíc, níže popsaná anketa byla narozdíl od „likování“ anonymní, lze ji tedy považovat za více vypovídající.

U první číselné buňky tabulky (mé organizační příspěvky) by bylo velmi zkreslující uvádět pouze celkové nebo průměrné hodnoty bez pohledu na údaje jednotlivých příspěvků, protože intenzita reakce na jednotlivé příspěvky je velmi různorodá: U 17 příspěvků je počet komentářů nula, a na druhou stranu, u jednoho příspěvku je počet komentářů 16, u jednoho 7, u dalšího 6 a u dvou 5. Podobně, 6 z 10 odkazů na zajímavosti související s mými předměty, které jsem vložil na zed', zůstalo bez komentáře, a u zbylých 4 odkazů vzniklo dohromady devět komentářů. Projevuje se to i u mnou vložených „jiných“ zajímavostí (4x0; 1x3; 1x6). Zdá se tedy, že vždy nejvíce záleží na tom, zda bude položen první komentář, který vyvolá komentáře další. Anebo se příspěvky dělí na extrémně komentovánímhodné a extrémně nekomentovánímhodné, nic mezi tím. Jisté ale je, že komentář obvykle není žádný, anebo jich je naopak více.

Z pozorování zpráv a jejich olikování je zjevné, že olikování nelze brát jako ukazatel zajímavosti (užitečnosti) příspěvku, protože studenti obvykle „likují“ ty příspěvky, které jim přinesly radostnou

zprávu. Typicky pokud se v xls tabulce na webu naleznou mezi studenty, kteří právě získali zápočet, tak olikují patřičný status, např. „Dopolední testy opraveny – výsledky na webu“. To je ale dilema táhnoucí se celým Facebookem – zda like znamená užitečnost zprávy (příp. souhlas s autorovým pohledem), nebo pozitivnost zprávy (radost z ní). Někdy jdou tyto dva faktory proti sobě. Proto není počet liků příliš směrodatný údaj pro zjištění vztahu mezi dvěma uživateli, přestože některé FB aplikace svými výstupy typu „s kým si nejvíce likujete“ mohly uživatele svádět k tomu, aby to tak interpretovali (ačkoliv, někdy tento vztah „hodně liků“=„blízkost uživatelů“ funguje, protože když někdo něčí profil sleduje často, tak si přečte hodně příspěvků, které může likovat). Důležitý fakt, který je zjevný z podrobného rozpisu hodnot pro jednotlivé příspěvky, jenž se do článku nevešel, je, že **žádný organizační ani látkový studentský dotaz nezůstal bez odpovědi.**

2.2 Zastoupení typů příspěvků na zdi a jejich komentovanost

Organizační témata jsou obvykle otevřena spíše mým příspěvkem na zdi, a studenti se v případě potřeby v komentářích doptají, což bezvýhradně platilo **až do čtvrtiny prosince**, kdy se na zdi objevil první studentský příspěvek s dotazem ohledně organizace; v posledních cca. 10 dnech semestru se aktivita studentů v této oblasti silně zvýšila – zajímali se o to, kdy ještě bude výuka, zda bude další opravný termín zápočtového testu, jestli mohou v projektu použít tu či onu technologii, jestli vypíšu předtermín a jak bude vypadat zkouška.

Studenti přispívali především odkazy na zajímavosti a organizačními dotazy – v celkovém pohledu na semestr lze říci, že tyto dvě kategorie příspěvků se na studentských příspěvcích podílejí rovnou měrou. Při pohledu na rozložení příspěvků v čase je ale zjevné, že studenti nejdříve spíše sdíleli zajímavosti a teprve v prosinci, v souvislosti s koncem semestru, začali klást organizační dotazy.

Organizační oznámení a dotazy nejen, že **mají největší podíl na příspěvcích** (přibližně 1/2 mých příspěvků, přibližně 1/2 studentských příspěvků, **přibližně 1/2 příspěvků celkem**), ale **jsou i nejkomentovanější** – jako **jediné mají průměrný počet komentářů na příspěvek ≥ 2** (u příspěvků mých, studentských, i celkem).

Druhé místo v počtu příspěvků i v relativní komentovanosti (průměrný počet komentářů na jeden příspěvek) zaujaly u příspěvků mých, studentských i celkových příspěvky se **zajímavostmi z oboru.**

Méně časté byly **vtipy z oboru** (patrně z důvodu jejich omezeného množství), které ale **vedou v olikování** – jako **jediné** (kromě jednoho příspěvku o učivu) mají průměrný počet olikování na jeden příspěvek >1 , v případě vtipů souvisejících s předměty vložených vyučujícím je průměrný počet liků=2.

Z tabulky je vidět, že studenti se u zajímavostí a vtipů příliš neodhodlávali svými příspěvky opouštět témata svých předmětů.

Nejméně zastoupeny jsou příspěvky o studijní látce, zabývající se dovysvětlením učiva. Nicméně, příspěvky týkající se požadavků (co student musí umět pro napsání testu nebo co student může použít v projektu, což se studijní látkou hraničí) jsou započítány v organizačních informacích. Navíc se studijní látkou souvisejí i mnohé zajímavosti z oboru.

2.3 Veřejné dotazy

Jediný studijně-látkový dotaz studenta se objevil 2.12.2010, první organizačně-požadavkový dotaz studenta se objevil 6.12. Do té doby studenti vkládali pouze odkazy na relevantní zajímavosti, ojedinele na relevantní vtipy.

Veřejné kladení dotazů ohledně organizace i učiva je výhodné v tom, že jsou současně informováni všichni a zájímavým se studentům tedy důležité upozornění neunikne (oproti vysvětlování e-mailem), resp. vyučující nemusí jednu věc opakovat tolikrát (nelze říci, že ji nemusí opakovat, ale lze říci, že počet opakování je nižší oproti stavu, kdy by vše řešil e-mailem). To ale vzhledem ke svému využívání diskuzního fóra od samého začátku výuky nemohu doložit čísly podloženými větším statistickým vzorkem. Nicméně, když jsem v lednu 2011 neuvedl na FB termíny, kdy jsem k zastižení v HK (protože to je pak vidět veřejně ve výstupu na mém webu, což by bylo zbytečné narušení soukromí), sešlo se mi cca. 5 e-mailových dotazů, kdy si studenti mohou přijít pro zápis předmětu do indexu, přestože většině studentů jsem známky zapsal už v den zkoušky a ostatním jsem se snažil při zkoušce sdělit, kdy v HK budu (po absolvování předmětu už studentům ISIT [4] neukáže další termíny zkoušek, takže obecná informace „zapisuji při zkouškách“ nestačila), což lze chápat jako důkaz, že e-mailová komunikace ohledně organizačních věcí vyučujícího zatěžuje více, než komunikace hromadná (ať už na Krajtě, nebo na FB).

Vyhlašování novinek na webu by dostačující nebylo, protože někdy mají studenti související dotazy, jak dokazuje maximální počet 16 komentářů pod jedním mým organizačním příspěvkem. Kdyby se místo FB nebo fóra používal web, byl by tedy vyučující i tak zatížen e-mailovými poddotazy (anebo by se studenti nezeptali, takže by byli stresováni neinformovaností a vznikaly by zmatky).

3 Anketa mezi studenty po skončení semestru

Z důvodu rozsahu článku následuje pouze velmi stručný výběr nejzajímavějších údajů.

3.1 Organizace a respondenti

Anketa byla provedena písemně anonymně (vždy smíchány dotazníky průměrně 23 studentů) u příležitosti písemné zkoušky z TNPW1. Při 3 zkouškových termínech se zúčastnilo celkem 69 studentů, po vyřazení nesmyslně vyplněných dotazníků zbylo **64 respondentů**.

Všichni respondenti (studenti, kteří se u mne zúčastnili zkoušky TNPW1), ke mně chodili na cvičení TNPW1. Chybí tedy data od studentů, kteří ke mně chodili pouze na (přednášky TNPW1 nebo cvičení PRIPO, druhého předmětu).

Průměrné hodnoty vybraných obecných otázek za všech 64 respondentů

Odpovědí	1) Používáte Facebook (obecně, jakkoliv, "soukromě")?
29	a několikrát denně
15	b 1x denně
7	c několikrát týdně
2	d 1x týdně
1	e méně často
1	f přestal(a), ale nesmazal(a) účet
4	g smazal(a) účet
5	h nezačal(a)

Tedy, 69 % studentů obvykle navštíví Facebook nejméně jednou denně; **83 %** nejméně jednou **týdně**.

Tím je splněn základní předpoklad pro použitelnost FB stránky pro komunikaci se studenty.

Studenti, kteří FB vůbec **nevyužívají (17 %)** mají k dispozici výstup výukové FB stránky [2] na webu [3].

Zjištěné hodnoty potvrzují i obecný názor, že FB lze využívat často, nebo vůbec – jen málokdo ho dokáže navštěvovat občas.

Z další otázky je zjevné, že 77 procentům studentů Facebook (obecně) alespoň někdy přinese i něco užitečného, např. smysluplné informace, ne jen zábavu.

Na otázku ohledně zaměstnání při studiu během semestru odpovědělo 36 studentů, průměrná hodnota jejich odpovědí je 5,1 h týdně. Souvislost mezi pracovním vytížením a frekvencí návštěv FB jsem nenalezl, i pracovní vytížení studenti navštěvují FB často. Podobně dobrovolnictví (28 odpovědí, prům. 2,9 h/týd) a koníčky (32 odp., prům. 12 h/týd.). Průměrný věk respondentů je 20 let, drtivá většina studuje 1. ročník. Pohlaví uvedlo 47 studentů a 5 studentek. U mne studované předměty uvedlo 56 studentů: 34 jen TNPW1 (p+c), 22 TNPW1 (p+c) i cvičení PRIPO.

3.2 Výběr z průměrů odpovězených hodnot

Sledování stránky i po absolvování

Otázka č. 11 zněla „Odhadněte pravděpodobnost, že budete stránku "...výuka" alespoň příležitostně sledovat i po absolvování TNPW a PRIPO“.

Odpovědělo na ni 47 studentů, průměr z odpovědí činí 35,5 %. Přičemž 18 studentů (**38 %**) uvedlo hodnotu $\geq 50 %$. Následovala oblast pro důvody proč ano a oblast pro důvody proč ne. Obvykle se pro ano objevovaly důvody „zajímavosti“, někdy navíc i „vtipy“; pro „ne“ pak „nebudu to už

potřebovat“ nebo něco ve smyslu, že už student bude mít oba předměty absolvované. Vyskytli se i studenti, kteří uvedli jeden či více důvodů pro „ano“, žádný pro „ne“ a pravděpodobnost dalšího sledování vyčíslili na méně než 50 %.

Reálně pak po 67 známkách z TNPW1 udělených mým studentům **nenastal žádný úbytek fanoušků** mé výukové FB stránky (přičemž cca. **61 %** respondentů u mne studovalo jen TNPW1; navíc PRIPO nezkouším, a zápočty jsou dávno vyřešeny, pro 78 % mých studentů kladně, tzn. **většina z 67 mých dosavadních letošních absolventů TNPW1 se mnou už nepřijde do styku**).

Cesty pokládání otázek a pocit jejich zodpovězení

V otázkách 12-16 mne zajímalo, kolik studenti přibližně položili otázek ohledně studia (učiva, organizace výuky, požadavků na ukončení, podoby testu, apod.) jakými cestami. Celkové součty (za všechny studenty dohromady, přičemž mnozí nevyplnili nic nebo vyplnili nuly) jsou: **25 ks jako příspěvek** na výukové FB stránce; **37 ks jako komentář** jakéhokoliv příspěvku na stránce; 1 ks soukromou FB zprávou; **38 ks e-mailem**; 6 ks jinou elektronickou cestou (FB chat, ICQ). **Σ 107**.

Přímo **na FB stránce** bylo tedy díky její interaktivnosti položeno **celkem 62 dotazů**, což je její výhoda oproti běžnému webu pro simplexní komunikaci. Nicméně stále zůstává 38 dotazů položených e-mailem, které ale nelze považovat za neefektivní, protože, pokud si vzpomínám, často se týkaly individuálních případů konkrétního projektu apod. Poměr **dotazy veřejné : soukromé** je tedy $(25+37) : (1+38+6) = 1,4 : 1$. Tzn. **58 % dotazů bylo položeno veřejně, což mi usnadnilo práci a studentům zvýšilo informovatnost**.

V otázce č.17 měli studenti odhadnout, jaká byla míra zodpovězení jejich otázek (souhrnně za otázky 12-16). Odpovědělo **29 studentů**, průměrná hodnota je **80 %**. Z toho 19 studentů (**66 %**) uvedlo míru zodpovězení **100 %**; jeden 99 %; pět odpovědí bylo v oblasti 50-70 %; čtyři studenti uvedli hodnoty v rozsahu 5-20%.

Ne na všechno jsem nutně odpověděl já, mnohdy mne stihl s odpovědí předběhnout jiný student.

Pocit přínosu a zajímavosti obsahu

V otázkách 18-35 studenti uváděli v tabulce hodnoty v %: V prvním sloupci zajímavost, ve druhém přínosnost pro studium TNPW nebo PRIPO a ve třetím (i) jiný přínos.

V řádcích pak byly: Mé statusy-příspěvky; dotazy-příspěvky studentů; mé odkazy; odkazy studentů; mé komentáře; komentáře studentů.

Odpovědělo **41 respondentů**, a z odpovědí plyne, že:

- **Nejzajímavější** jsou mé příspěvky-statusy (59 %), pak mé odkazy (58 %), mé komentáře (50 %), příspěvky-dotazy studentů (43 %), odkazy studentů (41%), komentáře studentů (34 %)

- u mých i studentských aktivit je zjevná podobnost: **nejzajímavější jsou textové příspěvky na zdi, těsně za nimi odkazy a pak až s odstupem komentáře** (patrně pro jejich méně obecnou platnost a nižší novost, jejich smyslem je spíše upřesnění již řešeného)
- aktivity vyučujícího jsou zajímavější, než aktivity studentů
- **Pro studium** mých předmětů jsou **nejpřínosnější** mé příspěvky (58 %), pak mé komentáře (50 %) (tzn. má smysl se studenty na FB komunikovat, odpovídat tam a upřesňovat, protože to může pomoci více studentům), méně mé odkazy (46 %); pak studentské příspěvky (41 %), komentáře (34 %) a nakonec odkazy (27 %).
- **V přínosnosti (i) jiné** než pro studium mých předmětů jsou všechny hodnoty nižší než 50 %, nejvyšší je u mých odkazů (36 %), následují mé příspěvky (33 %), mé komentáře (31 %), pak odkazy studentů (30 %), příspěvky studentů (26 %), komentáře studentů (24 %).

Zajímavá je **schématicčnost všech pořadí v každém sloupci** (zajímavost / přínos pro předměty / jiný přínos): Vždy je výše umístěna veškerá aktivita vyučujícího a pak veškerá aktivita studentů, ale především je v každém sloupci v rámci typu autora **zachováno pořadí jednotlivých typů aktivit:**

- Zajímavé jsou vždy nejvíce: příspěvky a odkazy, pak komentáře
- Přínosné pro studium: příspěvky, komentáře, pak až odkazy
- Jinak přínosné jsou: odkazy, příspěvky, komentáře

Každá ze tří forem aktivity (status, odkaz, komentář) má tedy význam.

Zobrazování na výchozí „home“ stránce

Otázka č. 10 potvrdila moji obavu, že se příliš nedá spoléhat na zobrazování veškerého obsahu FB stránky na výchozí/home stránce fanouška: Průměr odhadů, o jak velké části všech zpráv na stránce byl student Facebookem informován na home stránce, činí **34 %** (odpovědělo 30 studentů). Tzn. 2/3 obsahu stránky zůstanou uživateli skryty, pokud stránku sám nenavštíví (navíc, empiricky, dle chování FB jsou na home stránce zobrazovány zejména novinky na uživatelem aktivně sledovaných FB stránkách, což by se dalo ověřit hledáním korelací mezi frekvencí návštěv FB stránky a touto otázkou).

3.3 Výběr z korelací

Pocit zodpovězení položených otázek vs. termín zkoušky

Celkový průměr u otázky č. 17 „Odhadněte míru odpovězení Vašich otázek (souhrnně za 12-16)“ se při zpracovávání jednotlivých kol ankety (zkouškových termínů TNPW1) vyvíjel více než jiné hodnoty, proto jsem se rozhodl ho zjistit pro jednotlivé zkouškové termíny samostatně:

1. Studenti, kteří přišli na zkoušku už v úterý **4. ledna**, odpověděli průměrně **91 %**;
12 ze 14 (**86 %**) studentů uvedlo **100 %**.
2. Studenti, kteří přišli na zkoušku až **11. ledna**, odpověděli průměrně jen **58 %**;
4 z 10 (**40 %**) studentů uvedli **100 %**.

3. Třetí termín, **13. ledna**, odpovědělo na tuto otázku jen 5 studentů (3x „100 %“; prům.=90 %).

I pokud nelze z odpovědí deseti studentů odpovídajících na tuto otázku při druhém termínu usuzovat, že studenti na druhém termínu měli menší pocit zodpovězení svých otázek, než studenti na termínu prvním, lze tvrdit alespoň to, že **studenti na pozdějších zkouškových termínech byli během semestru méně aktivní v tom smyslu, že se méně ptali** (ať už to znamená, že je daná věc nezajímá; nebo že se nezeptají první a pak už výsledek znají; nebo danou věc vědí a chápou, aniž by se museli ptát). Protože první **termín na otázku ohledně spokojenosti se zodpovězením dotazů nějak odpovědělo** 14 studentů z 24 (**58 %**), druhý termín 10/25 (**40 %**), třetí 5/15 (**33 %**).

Souhrnně, poměry 17=„100 %“ / „odpověděl na 17“ / „vyplnil dotazník“ za jednotlivé termíny jsou: 12/14/24 ; 4/10/25; 3/5/15

Procenticky vzhledem k základu nejbližšímu zprava to pak je:

1. 86 % a 58 %
2. 40 % a 40 %
3. (60 %) a 33 %

S výjimkou hodnoty 60 %, kterou nelze brát v úvahu, protože vzešla z příliš malého základu <10, se zdá, že studenti přicházející až na pozdější zkouškové termíny se během semestru celkově méně ptali a celkově cítí menší zodpovězenost svých dotazů (což může být způsobeno přehlédnutím; ale také nepochopením formulace otázky vyučujícím nebo nepochopením odpovědi studentem). Statistický vzorek je ale pro tento účel příliš malý (co do počtu studentů i co do počtu zkouškových termínů), než aby bylo možné na jeho základě formulovat pevný závěr. Může to však být základ pro hypotézu jiného výzkumu, který by mohl porovnat různé parametry studentů v závislosti na zkouškových termínech, na které se hlásí.

Pocit zodpovězení položených otázek vs. cesty jejich kladení

Alespoň čistě empiricky, jako závěr z ručního zpracovávání dotazníků:

Menší hodnoty pocitu zodpovězení položených otázek se objevovaly zejména u respondentů, kteří dotazy pokládali jako komentáře. Spokojenost těch, kteří kladli dotazy e-mailem, soukromou FB zprávou nebo příspěvkem na zdi stránky byla obvykle vyšší (tedy často 100%, jak vidno výše).

Je tedy vhodné studenty upozornit, aby dotazy kladli raději jako příspěvky, příp. aby se při nezodpovězení otázky (položené v komentáři) připomněli. **Otázka v komentáři může být**

přehlédnuta. Případně, vzhledem k tragicky nízkým jazykovým schopnostem (příp. vzhledem k typografické lenosti) některých studentů, i **nepochopena** jako otázka (to, co student myslí jako dotaz, ale formuluje jako větu oznamovací nezákončenou otazníkem, by coby samostatný příspěvek přímo na zdi bylo natolik do očí bijící, že je o něco větší šance, že by to mohlo být pochopeno jako otázka, protože jako oznámení by to přímo na zdi nedávalo smysl ještě zjevněji, než jako komentář jiného příspěvku). Je tedy **vhodné studenty upozornit, aby dotazy zakončovali otazníkem** (tím je spíše už na pohled, bez zkoumání stavby komentáře, zjevné, že jde o dotaz a očekává se odpověď). Zkušenost s absencí otazníku pramení především z e-mailových „dotazů“ studentů, kde bylo zjevné, že daná oznamovací věta je myšlena jako dotaz. Na Facebooku pak vůbec nemusely být některé dotazy odhaleny.

Závěr

Přílišné upozornění na využívání neoficiálního diskuzního fóra může paradoxně vést k výraznému poklesu jeho užívání. Rozběh výukové stránky na FB je vhodné usnadnit úvodním vložením vlastních příspěvků. Alternativní prostředí, které není používáno ve prospěch prostředí jiného, může v případě potřeby okamžitě být opět využíváno, pokud hlavní prostředí nenabízí funkci velice důležitou pro uživatele (např. sdílení neoficiálních studijních materiálů).

Facebook se osvědčil jako doplněk k webu – na webu jsou důležité a trvalé informace, Facebook jsem využíval ke sdělování novinek (studenti FB většinou pravidelně navštěvují, tak je to i pro ně pohodlnější řešení). **FB stránka je velice dobře použitelná pro zveřejňování organizačních informací. Výhodou FB oproti webu je možnost obousměrné komunikace**, tedy kladení a zodpovídání dotazů tak, že konverzaci vidí všichni studenti a nemusejí se ptát opakovaně po jednom. **Organizační příspěvky jsou nejčastější a současně nejkomentovanější** (a to i v přepočtu na jeden příspěvek), lze tedy říci, že **informování o organizačních záležitostech je největším přínosem zkoumané výukové FB stránky**.

Dále je FB užitečný i pro **sdílení zajímavostí**, což je přínosné pro udržení informovanosti vyučujícího i studentů a současně to pomáhá udržovat u studentů zájem a aktivní přístup ke studiu.

Čtyři desetiny studentů v dotazníku uvedly, že **budou** moji výukovou stránku **i po absolvování** mých předmětů **sledovat** s pravděpodobností $\geq 50\%$. **Reálně** pak **po 67 úspěšných zkouškách nebyl nikdo** z 96 fanoušků stránky.

Z celkových cca. 107 dotazů, které mi respondenti od září neosobně položili, bylo cca. **58 % dotazů položeno veřejně na FB stránce**, což mi **usnadnilo práci** a studentům **zvýšilo**

informovanost. Celková míra zodpovězení otázek byla **80 %** (podle studentů na prvním zkouš. term. **91 %**); 66% studentů uvedlo 100 % (na prvním zk. term. míru 100 % uvedlo **86 %** studentů). Podle anonymního průzkumu mezi studenty jsou veškeré typy přidávání obsahu vyučujícím oproti veškerým typům přidávání obsahu studenty souhrnně zajímavější i v různých ohledech přínosnější, tedy má smysl, aby vyučující na FB stránce aktivně vystupoval a nenechával dění na stránce jen na studentech. Přínos či zajímavost jednotlivých způsobů přidávání obsahu má u vyučujícího stejné pořadí jako u studentů.

Otázky v komentářích mohou být přehlednuty, je vhodné, aby studenti nezapomínali využívat otazníky a příp. se při neobdržení odpovědi připomněli.

Použité zdroje

- [1] HORÁK, Zdeněk. *Krajta : neoficiální studentské fórum UHK* [online]. 2011 [cit. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://krajta.com>>. (Datum, příp. čas, je v případě potřeby uvedeno v textu u každé konkrétní citace. Opakování tohoto fóra jako více zdrojů pro každou konkrétní citaci by nemělo smysl, protože konkrétní podstránky (sekce, témata/vlákna) nejsou pro neregistrované návštěvníky přístupné.)
- [2] ADÁMEK, Martin. *Facebook* [online]. 2011 [cit. 2011-01-15]. Martin Adámek – výuka. Dostupné z WWW: <<http://www.facebook.com/pages/Martin-Adamek-vyuka/164683120210890>>. (Příp. jiné datum citace je uvedeno v textu u konkrétní citace, aby se opakovaným uváděním jednoho zdroje uměle nezvyšoval počet zdrojů.)
- [3] ADÁMEK, Martin. *Martin Adámek* [online]. 2011 [cit. 2011-01-15]. Výuka na UHK-FIM – Informace pro mé studenty. Dostupné z WWW: <<http://www.adamek.cz/fim/>>.
- [4] *ISIT : Informační systém FIM* [online]. 2011 [cit. 2011-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://isit.uhk.cz>>.